

Sakari Wallinmaa

7.1.2026

Puolustusministeriö

Kirjaamo

kirjaamo.plm@gov.fi

tiedoksi: Juhani Karjomaa, PLM ja Olli Klemola, PIA

Viite: lausuntopyynnön diaarinumero VN/10644/2024

Luonnos 26.11.2025: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sotilastiedustelusta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Insta kiittää Puolustusministeriötä mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sotilastiedustelusta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. PIA ry:n pyynnöstä Insta toimittaa tämän lausunnon myös PIA ry:lle tiedoksi.

1 Tarve sotilastiedustelulain kehittämiseksi

Vuonna 2019 voimaan saatettu sotilastiedustelulaki tuli käyttöön äärimmäisen tarpeellisena ja kauan kansallisesti ja kansainvälisesti odotettuna sotilastiedustelun toiminnan säädöspohjana. Uusi laki ja sitä varten luodut rakenteet paransivat sotilastiedustelun toimintaa ja asemaa osana valtiolista kokonaisturvallisuutta ja sotilaallista maanpuolustusta. Kuitenkin uuteen lakiin jäi eri syistä puutteita, ja lain käytöstä saadut kokemukset sekä yleinen kehitys ovat nostaneet esiin tarpeita päivittää sotilastiedustelulakia ja lisätä sen keinovalikoiman tehokkuutta. Suomen Nato-jäsenyys lisää tarvetta tehostaa erityisesti tiedustelutoimintaa tietoverkoissa. Jäsenmailla on velvoite järjestää kyberpuolustus, mihin sisältyy myös kyky offensiiviseen toimintaan. Kyberpuolustuksen osana tulee olla kyky valvoa tietoliikennettä ja -järjestelmiä ja tarvittaessa toimia aktiivisesti niihin liittyviä uhkatekijöitä vastaan, niin Suomessa kuin tarvittaessa ulkopuolisissa kohteissa. Kuten luonnoksessa todetaan, nykyisillä toimivaltuuksilla viranomainen ei pysty tehokkaasti estämään Suomeen kohdittavaa kyberuhkaa. Suomi ei saa joutua tilanteeseen, jossa Naton jäsenmaita jaotellaan sen suhteen, kenellä on toimivalta ja kyky vaikuttaa kybertoimintaympäristössä ja kenellä ei. Tehokkaan kansainvälisen yhteistyön edellytyksenä on selkeä ja toimiva kansallinen lainsäädäntö.

Insta on tutustunut luonnokseen sotilastiedustelulain muutoksista ja muutostarpeista muihin säädöksiin. Insta tukee hallituksen esitystä, mutta muistuttaa, että luonnoksessa esitetyt vaativat tekniset sotilastiedustelun suorituskyvyt vaativat yhteistyötä kotimaisen puolustusteollisuuden kanssa.

2 Tietoverkkotiedustelun kehittäminen

Sotilastiedustelulain myötä tuli yleiseen käyttöön käsite tietoverkkotiedustelu, joka jakautuu tietoliikenne- ja tietojärjestelmätiedusteluun. Tietoliikennetiedustelu rajattiin lopulta vain Suomen rajat ylittävää tietoliikennettä koskevaksi. Nykyisen lain mukaan tietoliikennetiedustelussa ei saa hakuehdonä käyttää Suomessa olevan henkilön hallussa olevan tai tämän oletettavasti muuten käyttämän telepäätelaitteen tai telesoitteen yksilöiviä tietoja. Lain mukaan tietoliikennetiedustelussa tietoliikenteen tiedustelun kohdentaminen ei myöskään saa tapahtua viestin sisällön perusteella, jollei kohdentamisessa käytetä haittaohjelman sisältöä kuvaavaa tietoa. Perusteluna käytettiin sivullisten henkilöiden viestintäsalaisuuden ydinalueen turvaamista. Nämä rajaukset liittyvät lakia valmisteltaessa käytyyn keskusteluun yksilön tietosuojasta viranomaisten "massavalvontaa" vastaan.

Sakari Wallinmaa

7.1.2026

Nyt ollaan ottamassa seuraava ja tarpeellinen kehitysaskel. Tietoliikennetiedustelua on välttämättöntä tehostaa lakiesityksessä esitetyllä tavalla. Sitä tulee pystyä kohdistamaan myös Suomen rajojen sisällä toimivaan, uhkaavaksi arvioituun toimintaan ja sen hakuheitoja pitää pystyä laajentamaan esitetyllä tavalla. Ilmoitusvelvoitetta tietoliikennetiedustelun kohteelle on lievennettävä, jotta toiminnan salattavuus ja joustavuus toimittaessa uhkaperusteisesti voidaan säilyttää.

Erityisen herkillä alueella liikutaan Suomen ulkopuolisten kohteiden tietojärjestelmätiedustelussa. Nykyisen sotilastiedustelulain 62 §:ssä säädetään ulkomaan tietojärjestelmätiedustelusta. Sillä tarkoitetaan tietoteknisin menetelmin suoritettavaa tietojen hankkimista Suomen ulkopuolella olevasta tietojärjestelmästä. Puolustusvoimien tiedustelulaitos saa kohdistaa tietojärjestelmään ulkomaan tietojärjestelmätiedustelua, jos sillä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys tietojen saamiseksi tiedustelutehtävän kannalta. Säännös ei kuitenkaan anna mahdollisuutta tietojärjestelmän toiminnan estämiseen, vaikka tietojärjestelmää käytettäisiin esimerkiksi Suomen elintärkeiden toimintojen lamauttamiseen. Kybertoiminnassa attribuutio on yleensä vaikeasti todennettavissa ja uhkaavia operaatioita voidaan toteuttaa aseellista konfliktia alemmissa tilanteissa. Ei siis voida pitää vaikuttavan tietojärjestelmätiedustelun edellytyksenä, että pitää olla todettu aseellisen voiman käyttö tai rikos ja sen tekijä. Nykyinen laki ei myöskään mahdollista vieraan valtion tietojärjestelmän tietojärjestelmätiedustelua Suomessa, vaikka tällaisesta toiminnasta on viitteitä.

Esitetyssä 61a §:ssa mahdollistetaan kotimaassa tapahtuvaa tietojärjestelmätiedustelua, joka kohdistuisi "vieraan valtion tunnistetuksi viranomaiseksi tai sellaiseen rinnastuvaksi toimijaksi sekä tarkoitettun tahon palveluksessa olevaksi tai sen määräyksessä ja ohjauksessa toimivaksi tahoksi". Tämä on erittäin tärkeä osa sotilastiedustelun toiminnan mahdollistamista tietoverkoissa kotimaassa kuten tietoliikennetiedusteluun esitetyt muutoksetkin.

Ulkomailla tapahtuvaan tietojärjestelmätiedusteluun esitetään 62a §:ssa mahdollisuutta aktiiviseen estävään toimintaan vakavan kansallisen uhkan tai vaaran torjumiseksi. Viranomaiselle mahdollistettaisiin aktiiviset estävät ja haittaavat tietotekniset menetelmät ulkomaisessa tietojärjestelmässä tietojen hävittämiseksi tai muokkaamiseksi käyttäjälleen haitalliseksi. Ensimmäisenä tavoitteena tulisi olla tiedonhankinta uhkaavasta toiminnasta. Tällaiset toimenpiteet voisivat aiheuttaa kohteessa tai sen ympäristössä myös fyysisistä haittaa, mutta tietojärjestelmän käytön estäminen tai haittaaminen ei voisi olla fyysisiin kohteisiin vaikuttamista sotilaallisen voimankäytön keinoilla. Tällainen toiminta olisi huomattavan aggressiivista paljastuessaan, ja päätöksentekoon sen käytöstä tulee sisältyä operaatioturvallisuus sekä ulko- ja turvallisuuspoliittiset vaikutukset.

Kokonaisuutena tietoverkkotiedusteluun esitetyt tehostamistoimenpiteet ovat välttämättömiä, jos Suomi haluaa pysyä kehityksessä mukana ja profiloitua Naton jäsenenä uskottavan kansallisen kyberpuolustuksen maana.

3 Rajavartiolaitos ja Puolustusvoimien puolustushaarat

Rajavartiolaitoksen ja sotilastiedustelun yhteistoiminnan kehittäminen tiedustelutiedon hankinnassa palvelee valtiollista turvallisuutta ja kokonaisuomaanpuolustusta. Rajavartiolaitoksen tiedonhankintaa on kehitettävä siten, että tiedustelutieto liikkuu joustavasti näiden osapuolten välillä, eikä mahdollinen rajavartiolaitoksen tai sen osien liittäminen Puolustusvoimiin poikkeusoloissa aiheuta katkosta tiedustelutiedon osalta. Tätä tavoitetta edistää Rajavartiolaitoksen toimivalta avustaa sotilastiedusteluviranomaista ja suorittaa tiettyjä yksittäisiä tiettyjen tiedustelumenetelmien käyttöön liittyviä toimenpiteitä sotilastiedusteluviranomaisen pyynnöstä.

Puolustusvoimien puolustushaaroilla on tiedusteluorganisaationsa ja sensorinsa keräys- ja arviointitoimintaan. Niiden tietolähdevalikoiman ja toiminnan tehostamiseksi sekä turhien lupaviiveiden poistamiseksi näille virkavastuulla toimille organisaatioille tulee lakiesityksen mukaisesti myöntää erikseen määrättyjen tilanteiden ja toimintojen osalta sotilastiedusteluviranomaisen asema.

Sakari Wallinmaa

7.1.2026

4 Tietolähdetoiminta ja tiedonhankinta ulkomailla

Tiedustelun yksi toimintamuoto on ulkopuolisina tietolähteinä toimivien henkilöiden käyttö. Heidän asemansa turvaamiseksi ja toisaalta tiedusteluviranomaisen ohjausroolin varmistamiseksi lakiesityksessä esitetty sotilastiedusteluviranomaisen ohjauksessa ja valvonnassa toimiminen rajatuissa tilanteissa on sekä kyseisten henkilöiden että sotilastiedusteluviranomaisen aseman selkeyttämiseksi välttämätön uudistus.

Ulkomailla tapahtuvassa sotilastiedustelun tiedonhankinnassa on esityksen mukaisesti poistettava kieltö hankkia tietoa viranomaisvaltuuksin. Tällä muutoksella ratkaistaisiin epäselvyydet, joita on aiheuttanut tulkintavaikeus, onko kyse Suomen vai kohdemaan viranomaisvaltuuksista. Pääesikunnan tiedustelupäällikkö tekisi päätöksen ulkomailla tapahtuvasta sotilastiedustelusta ja menettelmistä. Näiden ohjeiden mukaisesti käytännön päätökset voisi tehdä tiedustelumenetelmien käyttöön perehtynyt virkamies, joka on lähempänä käytännön toimintaa. Muutos selkeyttäisi oikeustilaa ja virkamiehen oikeusturva parantuisi.

5 Viranomaisyhteistyö

Sotilastiedusteluviranomaisten ja muiden viranomaisten tietojenvaihdon laajentaminen on tarpeellista, mutta se edellyttää kaikilta osapuolilta tietojen turvallisuusluokituksen, käsittelytapojen, järjestelmien ja tilojen vaatimusten ymmärtämistä ja viemistä osaksi kyseisten toimijoiden toimintakulttuuria. Tällaiset järjestelyt vaativat resurssointia, koulutusta ja aikaa. Kansallista viranomaistahojen valmiutta ja kykyä käsitellä ja arvioida korkeasti turvaluokiteltua tiedustelutietoa on kehitettävä vastaamaan sekä kansallisia että Naton kriteeristöjä, jotta myös kansainvälinen tiedustelutiedonvaihto palvelisi Suomen kokonaisturvallisuutta kattavasti.

6 Esitys lain Puolustusvoimista muuttamiseksi

Puolustusvoimissa hankitaan varsin yleisesti Puolustusvoimien tarvitsemaa tietoa avoimista lähteistä, ja usein toimintaa varten on annettava tietoja tiedon hankkijasta. Julkinen ympäristö avaa tarpeettomasti Puolustusvoimien operatiivisia tietotarpeita ja tiedon kerääjiä, ellei toimintaa pystytä tarvittaessa peittämään asianmukaisesti. Lakiin Puolustusvoimista esitetty lisäys tiedonhankinnasta yleisesti käytettävissä olevista lähteistä ja siihen liittyen peitteen käyttämisestä tällaista tehtävää suoritettaessa on erittäin tärkeä ja ajankohtainen.

Ystävällisin terveisin,

Insta Advance Oy

Tuure Lehtoranta

Myynti- markkinointi- ja yhteiskuntasuhteiden johtaja